

har af vort Undervisningsvæsen og Skolevæsen, har jeg for en væsentlig Del fra ham, og jeg har søgt selv at praktisere disse Tanker i det offentlige Liv.

Det var dette, der gav et nyt Stød fremad til en bedre Undervisning i Modsætning til den gamle, træge Undervisning, som man begyndte med i Folkeskolen, Almueskolen og Borgerskolen, efter Forordningen af 1814, men jeg har med Sorg set, at man tilsyneladende har gjort Tilbagekridt her i Landet. Der staar i en af vore Sange: Tiden skrider, Verden ældes, Kilder tørres, og Stammer fældes. De gamle Stammer, der rejste denne folkelige Bevægelse, er fældet, og det har næsten set ud, som om de Kilder, de øste af, ogsaa var ved at tørre ud. Det ønsker jeg ikke, de skal, de skal have frit Løb igen, og jeg haaber paa, at denne Slægt, der er ved at vaagne og faa Øjet op for, hvorledes man er kommet paa Afveje, igen vil aabne de gamle Kildevæld, saa en anden Aand og Strømning kan komme ind i vort Folkeskolevæsen. Thi det, der behersker vort Undervisningsvæsen i Danmark, det er Preusseraand, det er Eksamensvæsen, det er Eksamensterperi. Det er det, man gør Knæfald for i dette Land i en utrolig Grad. Der er vel neppe noget Land udenfor Preussen, hvor der hersker en saadan Tyrketro til Eksamensvæsenet som i Danmark. Jeg vilde gerne, at vort Undervisningsvæsen, ogsaa Undervisningen paa vore Seminarier, skulde øse af friskere Kilder end dem, der nu øses af. Jeg har glædet mig ved at lægge Mærke til, at der her i København og ogsaa paa Frederiksberg er Lærere, der er vaagnet op af Dvalen og er kommet paa det rene med, at den Maade, man underviser paa, er ikke heldig; de har ogsaa slaaet til Lyd for en anden Undervisningsmaade. De har ogsaa mindedes Kolds Navn, skønt ingen af dem har kendt ham, og det tjener til Ære for dem, at de er blevet opmærksom paa, at Danmark har ejet en Skolemand, hvis Navn fortjener at mindes, og hvis Tanker man bør se at faa fornyet paa den Maade, som de nu kan passes ind i Tiden. Jeg har i denne Tid med Glæde set, hvorledes det er gaaet op for flere Forstanderinder paa Kvinde-seminarier og andre Kvindeskoler, at man ødelægger Ungdommen med alt det Eksamensterperi, at man derved faar en nervøs, blodfattig Slægt, en Ungdom, som er gammel før det 30te Aar, og som gaar ud i Livet med det for Øje at faa Embeder i det offentliges Tjeneste, uden at de er drevet af en uimodstaaelig Lyst og Trang til at være med til at gøre Gavn og navnlig være

med til at udbrede Oplysning paa de Steder, hvor de bliver sat. Vi saa ligeledes, den Gang jeg var ung, hvorledes Grundtvigs og Kolds Tanker fik virksomt Udslag hos en Del af vore Seminarieforstandere. Der er allerede i Dag mindet om, og jeg vil minde om det igen, at en Seminarieforstander som den bekendte Ludvig Christian Møller, der har skrevet en smuk Danmarkshistorie, rejste i Snedsted en Bevægelse, der satte dybe Spor. Vi Rigsdagsmænd har særlig Grund til at mindes denne Mand, for en af vore største Mænd her i Rigsdagen, afdøde Chresten Berg, var en af hans Elever og undlod aldrig 'at give Ludvig Christian Møller Æren for at have sat ham i aandelig Bevægelse. Vi mindes ogsaa en Mand som Pastor Svendsen i Jelling, der i mange, mange Aar var Forstander for Jelling Seminarium. Ud fra dette Seminarium udgik der en Skare af unge varmhjertede, veloplyste Mænd, Mænd med en levende Interesse for deres Skolegerning. Og de havde ikke alene Interesse for at faa Børnene frem og faa Undervisningen i Skolerne ledet i en anden Retning end den gamle, men de tog ogsaa levende Del i Folkeoplysningen rundt omkring i de Kommuner, hvor de var. De var sammen med Friskolelærere, som udgik fra Kolds Skole, med til at begynde Aftenskolerne her i dette Land, og paa andre Maader tog disse flinke Seminarister fra den Tid levende Del i Folkeoplysningen til Ære for dem selv, til Gavn og Glæde for Folket og til et Vidnesbyrd om, at den Undervisning, der blev meddelt ved Seminariet i Jelling, var en Undervisning, som burde være den gængse, naar man skal uddanne vordende Lærere. Men Kilder tørres, og Stammer fældes. Ogsaa disse Mænd er for længst gaaet i Graven, og det synes mere og mere, som om Seminarierne er inde paa mere at danne sig i Form af Eksamensskoler og Kundskabs-skoler. Men det er ikke nok, at man har gode Kundskaber, og ikke nok, at man bliver vel oplyst i Skolerne, det gælder ogsaa om, at man forstaar gennem sin Undervisning at præge den Slægt, der vokser op under ens Lærervirksomhed, saa at vi faar ikke blot en oplyst Ungdom her i dette Land, men tillige en god Ungdom. Det er, naar alt kommer til alt, ikke det vigtigste, at man bliver kloge og dygtige Mennesker, men Hovedsagen er, at man bliver gode Mennesker, ordentlige Mennesker, for det er Sindelaget og Hjertelaget, det kommer an paa hos Menneskene. Det nytter kun lidt, om vi faar en nok saa oplyst Ungdom, om vore Børn kan tage nok saa gode Eksaminer, hvis de bliver nogle uorne og uopdragne